

Treball de curs de l'Alta Ribagorça

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI

Alumne: Sergi Centelles Aguilar

Data: 22/12/2022

Assignatura: Espais i recursos turístics

ÍNDEX

1. Introducció
2. Tipologia de l'Alta Ribagorça segons l'estructura demogràfica i econòmica.
 - 2.1. Anàlisi demogràfica.
 - 2.2. Anàlisi econòmica.
3. La importància del turisme en la regió i la seva estructura base.
4. Factors de desenvolupament i localització turística.
 - 4.1. Factors ambientals.
 - 4.2. Factors tècnics.
 - 4.3. Factors socials, polítics i econòmics.
5. Model de desenvolupament turístic de l'Alta Ribagorça.

1. Introducció

L'Alta Ribagorça és una comarca alpina situada a la falda de l'eix central pirinenc, des dels massissos de Besiberri i Montardo d'Aran fins al Prepirineu de Sant Gervàs. Està situat al marge esquerre de la Noguera Ribagorçana (amb origen a la veïna Vall d'Aran), i inclou part de la Vall de Barravés (al naixement de la Noguera) i la Vall de Boí per l'esquerra. Cims muntanyosos molt alts (Comalofoño), anells glacials amb tolles (Negre, Cavallers, Llong, Llebreja, etc.) i tanques encaixades escassament poblades. També inclou la part occidental del parc nacional d'Aigüestortes i el llac de Sant Maurici que comparteix amb el Pallars Sobirà. L'Alta Ribagorça forma part del comtat medieval de Ribagorça, a la frontera entre Aragó i Catalunya, clarament dividit en províncies el 1831. A l'època moderna, l'aprofitament dels recursos hidroelèctrics (centrals elèctrics) complementa l'aprofitament dels boscos.

Els darrers decennis hi ha arribat el turisme, atret per la bellesa del paisatge, la pràctica de l'excursionisme i l'esquí, les aigües termals i, molt especialment, el conjunt romànic de les esglésies de la Vall de Boí, conegudes internacionalment.

A continuació, podem veure un mapa de localització dels municipis de la comarca:

LOCALITZACIÓ DELS MUNICIPIS DE L'ALTA RIBAGORÇA

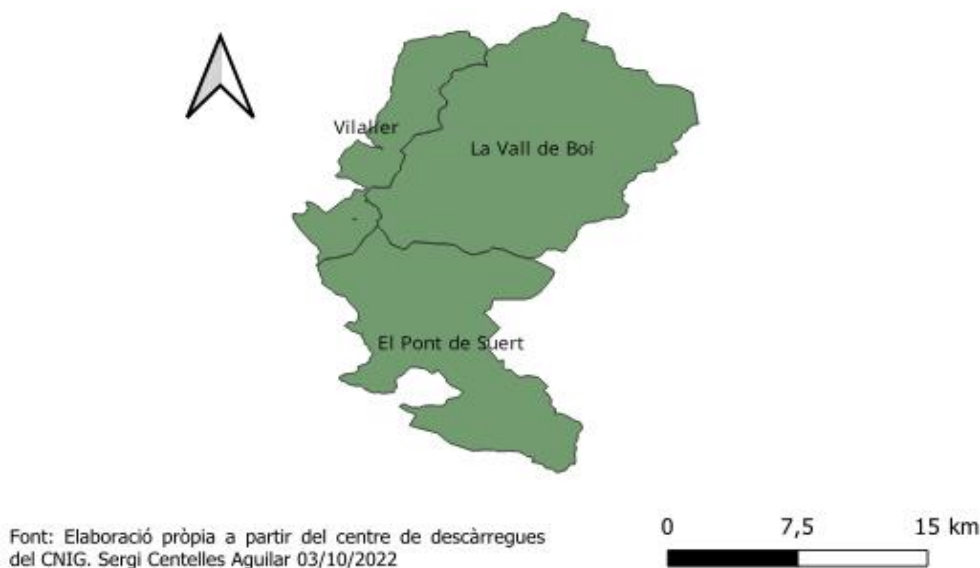

Figura 1: Mapa de localització dels municipis de l'Alta Ribagorça

Font: Elaboració pròpia a partir del centre de descàrregues del CNIG.

2. Tipologia de l'Alta Ribagorça segons l'estructura demogràfica i econòmica.

2.1. Anàlisi demogràfica.

L'Alta Ribagorça és una comarca dels Pirineus, al sud de la Vall d'Aran, a l'oest del Pallars Sobirà i al nord de Jussà. A l'oest, està connectat amb la comarca aragonesa. La comarca es va crear legalment el 1988 juntament amb el Pla d'Urgell i el Pla de l'Estany, i fins aleshores i des de la demarcació del 1936 forma part del Pallars Jussà, llevat de la nova divisió comarcal traçada el 1939.

A continuació podem veure una taula de l'evolució de la població a l'Alta Ribagorça en el període 1981-2011:

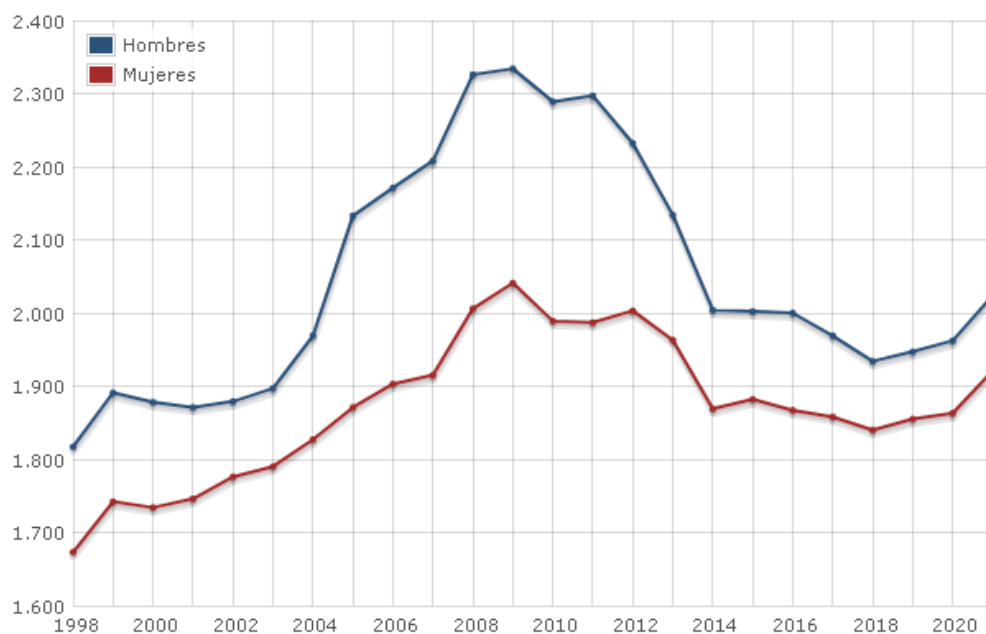
	1981	1986	1991	1996	2001	2011
Pont de Suert	2.961	2.448	2.285	2.167	2.048	2.499
Vilaller	1.005	628	592	618	560	641
La Vall de Boí	583	550	637	757	869	1.045
Total	4.549	3.626	3.514	3.542	3.477	4.185

Taula 1: Taula de l'evolució de la població a l'Alta Ribagorça en el període 1981-2011

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Tot seguit, tenim un gràfic de les dades evolutives de població a l'Alta Ribagorça per al període 1998-2021:

Población a 1 de enero. Por sexo. Alta Ribagorça. 1998-2021

Fuente: Idescat, a partir del Padrón continuo del INE.

Figura 2: Gràfic de línies de les dades evolutives de població (1998-2021) de l'Alta Ribagorça

Font: Idescat, a partir del Padró continu de l'INE.

Com podem observar, es tracta d'un gràfic de línies que representa l'evolució de la població en el període 1998-2021 a l'Alta Ribagorça. Trobem dues línies, una de color blau (homes) i una de color vermell (dones). L'eix horitzontal representen els anys i el vertical la població de la comarca.

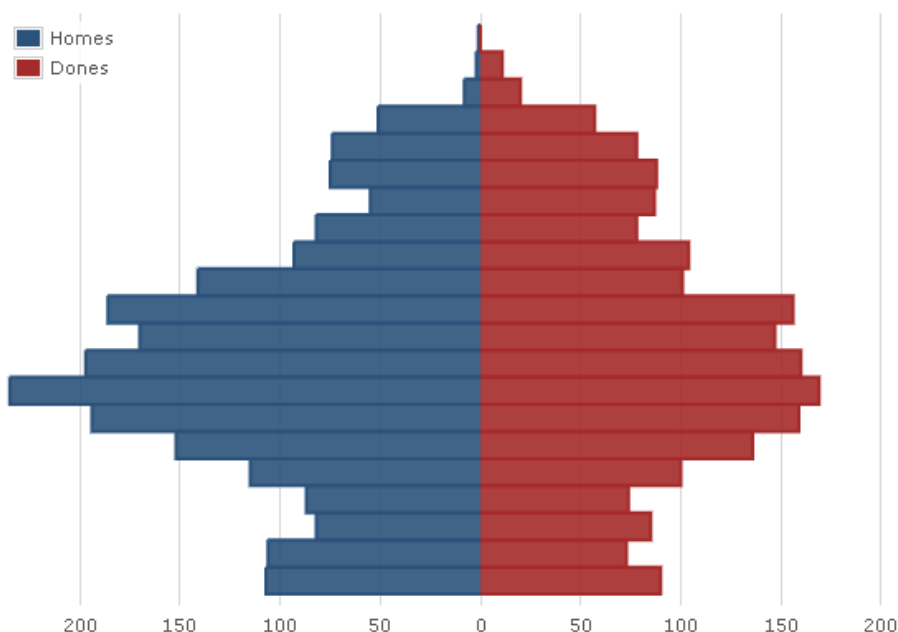
L'evolució dels homes ha estat sempre per damunt del de les dones, tenint el seu pic de població el 2009 amb poc més de 2.300 i el seu punt més baix el 1998 amb poc més de 1.800. En canvi, l'evolució de les dones a la comarca, no ha estat tan marcada tot i que ha evolucionat (en menor mesura) de forma similar a la dels homes. Les dones tenen el seu pic de població el 2009 amb 2.050 i el seu punt més baix el 1998 amb quasi 1.700. Tenim que l'evolució dels dos casos té un període de creixement entre el 1998-2009 i després un període de decreixement entre el 2009-2018.

El contingent femení de població és sensiblement inferior al masculí en el conjunt de la població comarcal. Aquesta diferència entre la població masculina i femenina és força comuna a les comarques de muntanya, i s'interpreta com el resultat d'un procés emigratori que ha afectat especialment la població femenina.

Actualment, l'Alta Ribagorça està recuperant població a poc a poc, situant-se el 2021 la línia dels homes en poc més de 2.000 i el de les dones a poc més de 1.900.

A continuació podem observar dues piràmides de població de la comarca segons sexe i edat quinquennal per als anys 2011 i 2001:

Població segons sexe i edat quinquennal. Alta Ribagorça. 2011

Fuente: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE.

Figura 3: Piràmide de població segons sexe i edat quinquennal a l'Alta Ribagorça l'any 2011.

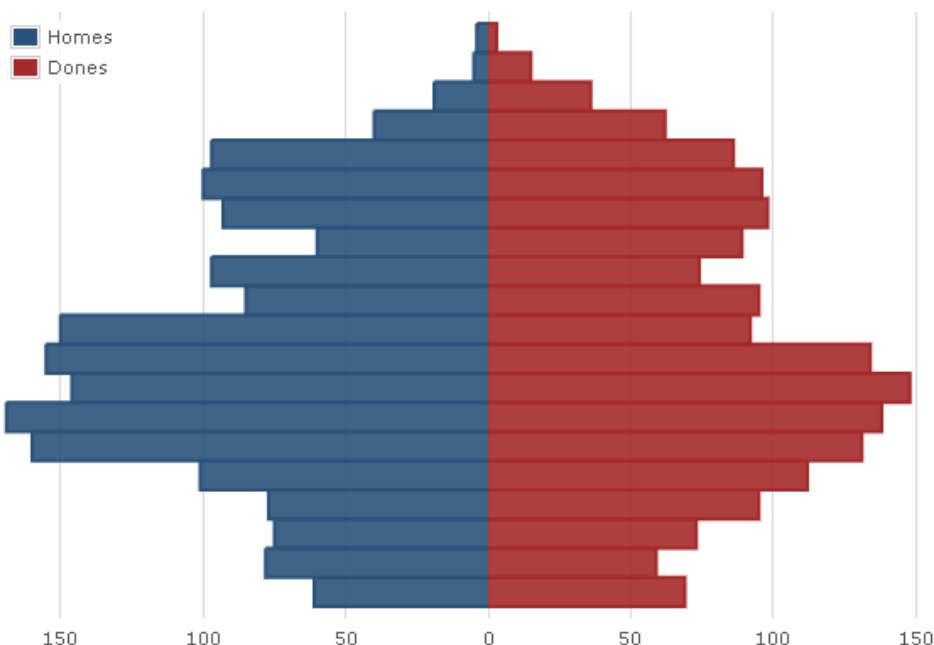
Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatge de l'INE.

Com podem observar, es tracta d'una piràmide de població a l'Alta Ribagorça l'any 2011. Torbem dues columnes, la de l'esquerra de color blau (homes) i la de la dreta de color vermell (dones). Cada columna representa períodes de 4 anys (0-4, 5-9, etc). L'eix horitzontal representa la població per cada un dels sexes, sent el seu mínim 0 i el seu màxim més de 200.

L'any 2011 a l'Alta Ribagorça predominava en els dos casos la població de 25 a 55 anys, ja que és l'edat en la qual més gent treballa. En el cas dels homes tenen el seu pic de població en el període de 35 a 39 anys amb 235 homes. Pel que fa a les dones, també tenen el seu pic de població en el mateix període amb 169 dones. Després, cal destacar que la població comença a caure a partir dels 60-64 anys en els homes. Passen de ser 141 homes al període anterior a 93 a partir dels 60 anys. Finalment, podem observar que en tendències generals predominen més els homes que les

dones a excepcions d'alguns períodes. Aquests períodes són: 10-14 anys, 60-64 anys i a partir dels 70-74 anys.

Població segons sexe i edat. Quinquennal. Alta Ribagorça. 2001

Fuente: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE.

Figura 4: Piràmide de població segons sexe i edat quinquennal a l'Alta Ribagorça l'any 2001.

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatge de l'INE.

Com podem veure, es tracta d'una piràmide de població a l'Alta Ribagorça l'any 2001. Torbem dues columnes, la de l'esquerra de color blau (homes) i la de la dreta de color vermell (dones). Cada columna representa períodes de 4 anys (0-4, 5-9, etc). L'eix horitzontal representa la població per cada un dels sexes, sent el seu mínim 0 i el seu màxim més de 150.

L'any 2001 a l'Alta Ribagorça predominava en els dos casos la població de 25 a 44 anys, ja que és l'edat en la qual més gent treballa. En el cas dels homes tenen el seu pic de població en el període de 30 a 34 anys amb 169 homes. Pel que fa a les dones, també tenen el seu pic de població en el període 35-39 anys amb 148 dones. Després, cal destacar que la població comença a caure a partir dels 45-49 anys en el cas de les dones i a partir dels 50-54 anys en el cas dels homes. Passen de ser 150 homes al període anterior a 85 a partir dels 50 anys. Finalment, podem observar que en tendències generals predominen més els homes que les dones a excepcions d'alguns períodes tot i que la superioritat numèrica no és molt significativa.

2.2. Anàlisi econòmica.

A continuació podem observar un gràfic de les dades econòmiques per grans sectors d'activitat de l'Alta Ribagorça l'any 2011:

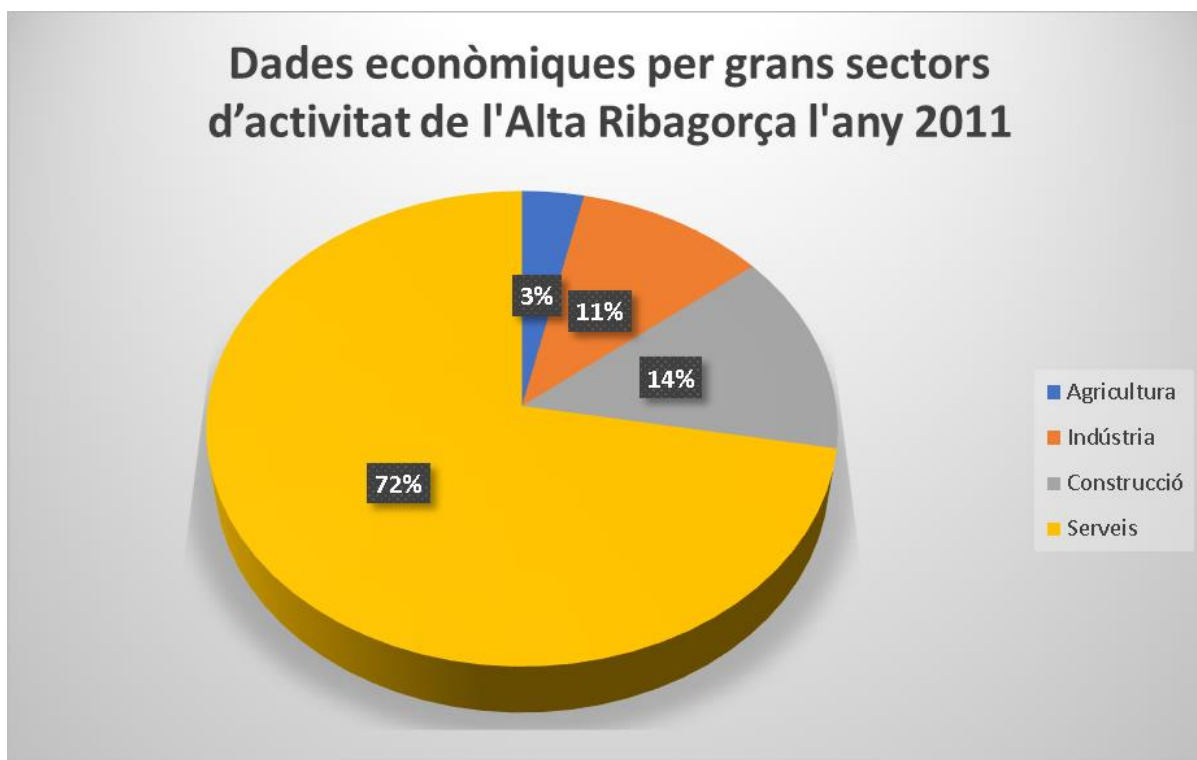

Figura 5: Gràfic circular de les dades econòmiques per grans sectors d'activitat de l'Alta Ribagorça l'any 2011.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat.

Aquest gràfic representa les dades econòmiques per grans sectors d'activitat de l'Alta Ribagorça l'any 2011. Aquests grans sectors són: l'Indústria (color taronja), els serveis (color groc), l'agricultura (color blau) i la construcció (color gris).

Pel que fa als serveis ocupen un 72% del total de les activitats econòmiques de l'Alta Ribagorça. Aquest, és tan elevat perquè la principal activitat econòmica de la comarca està enfocada al turisme i a ofertes i serveis complementaris per a aquests. Quant a l'indústria és el tercer dels quatre grans sectors amb un 11%.

El sector d'activitat industrial més representat és el manufacturer. Les llargues distàncies dels centres industrials i comercials i les males comunicacions van ser un dels problemes principals que va haver de superar l'activitat i una de les raons de la seva escassa prosperitat.

Tot seguit, hi ha la construcció que se situa en la segona posició amb un 14%. Es col·loca en la segona posició pel fet que hi ha hagut una reactivació de la construcció a causa de l'augment de l'activitat turística. A la Vall de Boí gairebé la totalitat dels edificis que s'han construït s'estan construint són cases de segona residència, pisos, etc. A més de la construcció de nous edificis, també és important la restauració de la casa, que també cobreix en gran manera les necessitats dels turistes d'una segona residència. Una part de les activitats de construcció correspon a l'execució d'obres públiques, com ara la construcció i el millorament d'infraestructura municipal.

Per últim, tenim l'agricultura amb només un 3%. Aquesta, es troba en la última posició pel fet que amb l'arribada de l'indústria i del turisme els joves prefereixen anar a treballar en aquells àmbits.

3. La importància del turisme en la regió i la seva estructura base

Per a la realització de les taxes de funció turística i residencial he hagut de realitzar un quadre previ que reunís l'informació per a poder realitzar els mapes. En aquestes taules podem observar per a cada municipi de la comarca els habitatges de primera residència i els de segona residència més els buits.

A continuació tenim la taxa de funció residencial dels municipis de l'Alta Ribagorça per a l'any 2011:

Municipi	Segona residència + buits	Primera residència	Taxa de Funció residencial
Pont de Suert	667	1056	63,16%
Vilaller	315	265	118,86%
La Vall de Boí	1531	488	313,72%

Taula 2: Taula de la taxa de funció residencial dels municipis de l'Alta Ribagorça l'any 2011.

Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT.

Tot seguit, amb l'informació de la taula he realitzat el següent mapa de la comarca:

MAPA DE LA TAXA DE FUNCIO RESIDENCIAL (TFR) A L'ALTA RIBAGORÇA

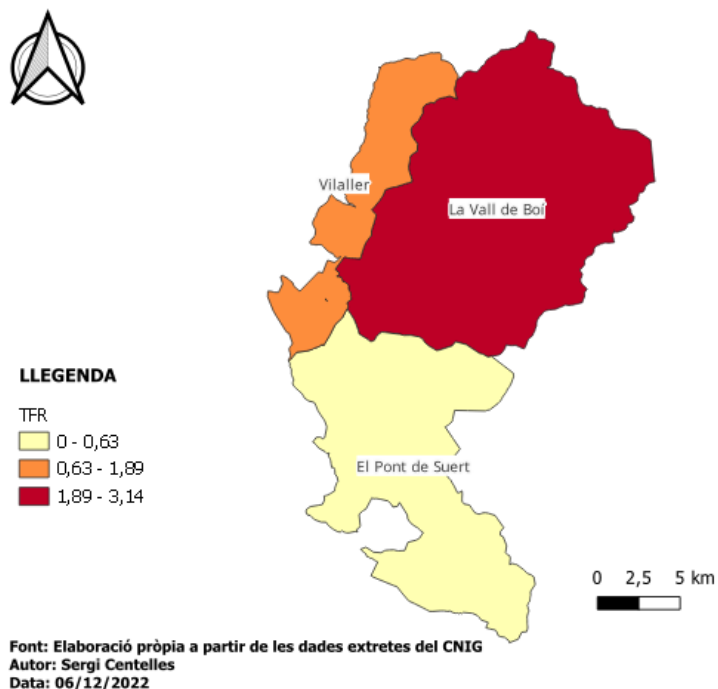

Figura 6: Mapa de la taxa de funció residencial (TFR) a l'Alta Ribagorça.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CNIG.

Primer de tot, cal comentar que la llegenda s'ha fet amb valors petits per a una major comprensió, aquests valors corresponen a: 0,63 - 63,16%, 1,89 - 118,86% i 3,14 - 313,72%. Quant a la taxa de funció residencial, la Vall de Boí es caracteritza per tenir major quantitat d'habitatges buits i de segona residència que no pas de primera. Això es deu al fet que és un municipi principalment d'activitat turística i aquests, en quedar-se durant un temps limitat només lloguen o reserven habitatges per un període limitat. Tot i això, conté la taxa més gran de funció residencial de l'Alta Ribagorça, amb un 313,72%. El Pont de Suert residencialment parlant, podríem dir que és el contrari a la Vall de Boí, perquè en té més de primera residència que no de segona residència i habitatges buits. Aquesta diferència és perquè en ser la capital de la comarca, conté majors activitats quotidianes, més accessibilitat viària i major oferta de treball que no sigui de l'àmbit turístic (que generalment sol ser per a un període limitat). Això fa que la seva taxa de funció residencial sigui la més petita dels tres municipis, amb un 63,16%. Per últim, Vilaller és el municipi de l'Alta Ribagorça que té de manera més

equilibrada la relació entre els de primera residència i els de segona i habitatges buits. La seva taxa de funció residencial és del 118,86%, superant la del Pont de Suert.

A continuació podem trobar la taxa de funció turística dels municipis de l'Alta Ribagorça per a l'any 2021:

Municipi	Places	Població	Taxa de Funció turística
Pont de Suert	997	2331	42,77
Vilaller	162	554	29,24
La Vall de Boí	2147	1060	202,54

Taula 3: Taula de la taxa de funció turística dels municipis de l'Alta Ribagorça l'any 2021.

Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT.

Tot seguit, amb l'informació de la taula he realitzat el següent mapa de la comarca:

MAPA DE LA TAXA DE FUNCIO TURÍSTICA (TFT) A L'ALTA RIBAGORÇA

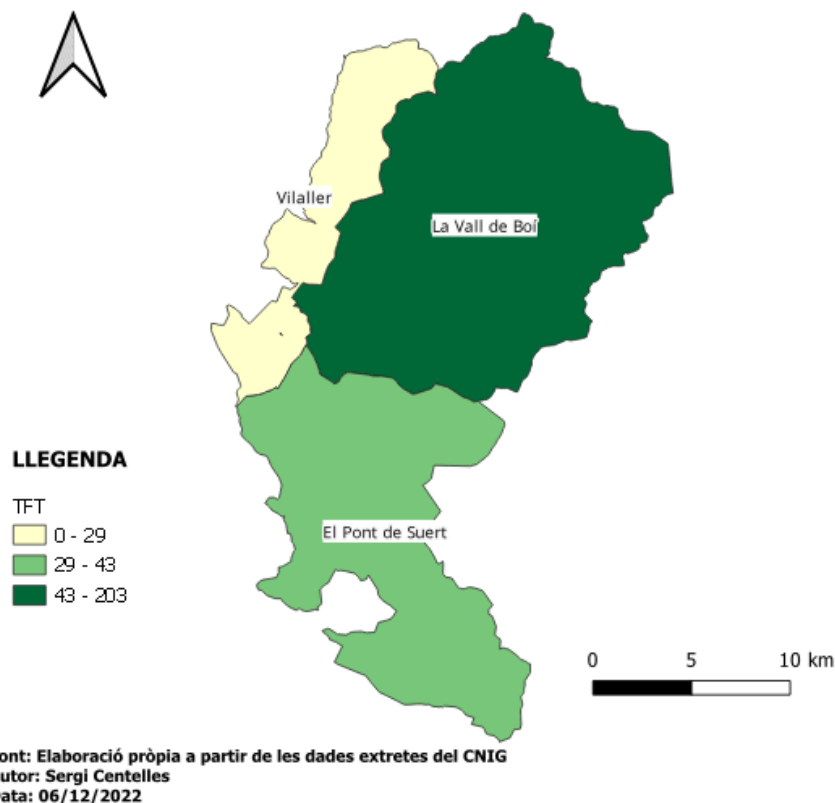

Figura 7: Mapa de la taxa de funció turística (TFT) a l'Alta Ribagorça.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CNIG.

En primer lloc, cal comentar que la llegenda s'ha fet amb valors arrodonits per a una major comprensió, aquests valors corresponen a: 29 - 29,24%, 43 - 42,77% i 203 - 202,54%. Pel que fa a l'Alta Ribagorça trobem que té tres municipis que són força diferents entre ells, turísticament parlant. Vilaller és dels tres municipis el que menor taxa de funció turística té (29,24). El Pont de Suert es troba en un punt mitjà respecte als altres. I el que més destaca turísticament és la Vall de Boí.

Aquesta diferència entre ells, es deu al fet que la Vall de Boí conte majors activitats per a l'interès turístic, com el parc nacional d'Aigüestortes, diferents rutes per la muntanya amb fites característiques com l'ermita de Sant Quiric de Durro, etc. El Pont de Suert és el segon municipi amb major funció turística, ja que és la capital de la comarca i això pot ser atractiu per als turistes. En el cas de Vilaller, tot i tenir certes rutes per la muntanya, no genera tanta atracció turística.

4. Factors de desenvolupament i localització turística.

En aquest punt, identificarem els factors que han fet possible la vertebració de l'espai turístic de l'Alta Ribagorça. Aquests factors són: ambientals (característiques geogràfiques del lloc i la seva disponibilitat de recursos), tècnics (transport, oferta d'allotjament, oferta recreativa i complementària), socials, polítics i econòmics.

Per a ubicar de forma més visual algunes de les fortaleeses, oportunitats, amenaces i debilitats he realitzat el següent DAFO:

AMENACES	OPORTUNITATS
1. Intensificació dels preus, perquè el nivell de vida s'ha enriquit.	1. Noves modalitats d'activitats de muntanya.
2. No incorporar mesures de sostenibilitat a la destinació.	2. Les noves tecnologies aplicades a l'activitat turística.
3. Altres destinacions catalanes que ofereixen el mateix producte amb capacitat de diferenciació (la Vall d'Aran)	3. Aprofitar les possibilitats d'accedir a nous segments de mercat.
4. L'escalfament global perjudica el turisme de neu i genera períodes de sequera per a les praderes de la	4. Existència de línies de finançament per millorar l'oferta turística.
	5. Augmentar la qualitat turística (més despesa per càpita).

<p>montanya.</p> <p>5. Forta dependència del turisme amb estacionalitat marcada i massificació en determinades èpoques de l'any.</p>	
DEBILITATS	FORTALESES
<p>1. Llunyania respecte als principals nuclis de població de Catalunya (Barcelona, Tarragona, etc)</p> <p>2. Oferta d'apartaments turístics no regalat (tot i que generalment no és excessivament car).</p> <p>3. Excessiva dependència del parc natural d'Aigüestortes.</p> <p>4. Dificultats d'accés a molts nuclis de topografia de la comarca.</p> <p>5. Alta estacionalitat a l'hivern i a l'estiu.</p>	<p>1. Col·laboració fluida entre el sector públic i privat per a millorar l'oferta turística.</p> <p>2. Destinació important dins del turisme de muntanya, neu i natura a Catalunya.</p> <p>3. La riquesa paisatgística i natural de l'Alta Ribagorça.</p> <p>4. Elements patrimonials dels Pirineus (l'església de sant Climent de Taüll, on trobem el pantocràtor)</p> <p>5. Únic parc nacional a Catalunya (parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici)</p>

Taula 4: Anàlisi DAFO de l'Alta Ribagorça

Troblem diverses debilitats a la comarca, ja que durant les èpoques de primavera i tardor tenen poca activitat turística comparada amb les estacions d'estiu i hivern. També hi ha una excessiva dependència del parc nacional d'Aigüestortes durant les èpoques amb major activitat turística i, per tant, genera una debilitat. Tot i que el parc nacional genera debilitats, alhora produeix fortaleeses per a la comarca, ja que és l'únic parc nacional a Catalunya i genera atracció turística. Per acabar de comentar les debilitats i fortaleeses de l'Alta Ribagorça, trobem que la quantitat més gran de debilitats que he esmentat, és la seva posició topogràfica i dificultats d'accés a molts nuclis de topografia de la comarca, perquè es troba molt lluny dels principals nuclis de població de Catalunya (Barcelona, Tarragona, etc). Quant a les fortaleeses, l'Alta Ribagorça és una destinació important dins del turisme de muntanya, neu i natura a Catalunya, per la pista d'esquí de Boí Taüll i el parc nacional d'Aigüestortes entre altres. També, presenta uns elements patrimonials dels Pirineus molt singulars i que la fan única (l'església de sant Climent de Taüll, on trobem el pantocràtor).

Pel que fa a les amenaces de la comarca, trobem una Intensificació dels preus, perquè el nivell de vida s'ha enriquit. Aquesta amenaça afecta a totes les comarques de maneres més o menys intenses, però en tots els casos els preus s'han elevat. També, trobem destinacions catalanes que ofereixen el mateix producte amb capacitat de diferenciació. Una d'aquestes destinacions és la Vall d'Aran. Presenta un producte similar a causa de la seva riquesa natural i cultural i per les activitats realitzades durant l'estiu i hivern (durant l'hivern pistes d'esquí i durant l'estiu senderisme). Una altra amenaça és l'escalfament global. Aquest, perjudica el turisme de neu i genera períodes de sequera per a les praderes de la muntanya. Com he comentat anteriorment, l'Alta Ribagorça té una forta dependència del turisme amb estacionalitat marcada i massificació en determinades èpoques de l'any i això, pot generar amenaces per a les estacions menys marcades (primavera i tardor).

Per últim, cal comentar diverses oportunitats que poden millorar l'oferta turística de l'Alta Ribagorça. La majoria d'aquestes, consisteixen a implementar noves modalitats turístiques o millorar les que ja tenen acompanyades de millores en les tecnologies aplicades a l'activitat turística. També, moltes de les oportunitats per a millorar la comarca, passen per aprofitar ajudes econòmiques, com per exemple: l'existència de línies de finançament per millorar l'oferta turística i que ajudin a augmentar la qualitat turística (més despesa per càpita). Una última oportunitat podria ser aprofitar qualsevol possibilitat d'accedir a nous segments de mercat. Això, faria que l'Alta Ribagorça guanyes en diversificació i augmentaria els seus recursos i productes turístics per a millorar l'activitat del turista i conseqüentment, augmentaria les despeses dels turistes beneficiant així a la comarca.

4.1. Factors ambientals

L'Alta Ribagorça és una comarca alpina situada a la falda de l'eix central pirinenc, des dels massissos de Besiberri i Montardo d'Aran fins al Prepirineu de Sant Gervàs. Està situat al marge esquerre de la Noguera Ribagorçana (amb origen al veí Vall d'Aran), i inclou part de la Vall de Barravés (al naixement de la Noguera) i la Vall de Boí per l'esquerra. Pics d'altres muntanyes (Comalofoño), anells glacials amb basses (Negre, Cavallers, Llong, etc.), tanques encaixades on resideixen poblacions disperses. També inclou la part occidental del parc nacional d'Aigüestortes i el llac de Sant

Maurici que comparteix amb el Pallars Sobirà. A prop del Pont de Suert, el terreny canvia. Entrem ara al Prepirineu, on la primera capa de material força tou fa que el terreny actual sigui més baix i menys abrupte. Aquesta zona de menor cota és aprofitada per la carretera que uneix la Dàrsena de Trepç amb l'Alta Ribagorça, passant pel Port de Perves. Més al sud, al límit de la comarca, es troba la Serra de Sant Gervàs, formada per calcàries.

A l'època moderna, l'ús dels recursos hídrics (centrals elèctrics) complementa les activitats agrícoles i l'ús dels boscos. El turisme ha anat i vingut les darreres dècades, atret pels bells paisatges, el senderisme, l'esquí, les aigües termals i el conjunt romànic de les esglésies de la Vall de Boí, conegudes internacionalment.

Quant al clima de l'Alta Ribagorça, té un clima d'alta muntanya. Es troba dins de la gamma climàtica mediterrània de muntanya moderada amb tendència continental. El clima del Pont de Suert mostra la temperatura i les precipitacions a la part sud i baixa de la comarca. Més al nord, pujant els vessants, el clima varia molt a causa de l'altitud. Els hiverns són llargs i freds, amb temperatures mitjanes baixes a causa de les freqüents inversions tèrmiques. La temperatura als vessants és més freda que la temperatura al fons de la vall. Durant alguns mesos d'hivern tranquils, les inversions de temperatura són molt fortes. A l'estiu, el contrast entre els fons de les tanques i els vessants superiors són més grans perquè les inversions són menys intenses. Com la resta dels Pirineus, la vall està tancada de nord a sud i de sud a nord, i les precipitacions varien molt d'un lloc a l'altre. Les muntanyes que envolten la vall de la Noguera Ribagorçana dificulten l'entrada de grans volums d'aire humit. Part de la humitat s'assenta durant l'ascens, mentre que l'aire és molt sec en baixar els vessants de l'Alta Ribagorça, i més sec encara en baixar els vessants inferiors. El resultat és molta menys precipitació a les tanques que als pics i vessants superiors. Es van registrar més precipitacions en elevacions més altes i més al nord de la regió. La precipitació és en forma de pluja i neu a l'hivern i amb un total anual abundant. El règim tèrmic es caracteritza per estius frescos i hiverns freds sobretot en les zones de l'interior, amb una amplitud tèrmica alta. El període sense de glaçades comprèn els dos mesos d'estiu de juliol i agost.

A continuació podem veure l'evolució climàtica del període 1991-2021 de l'estació climàtica del Pont de Suert:

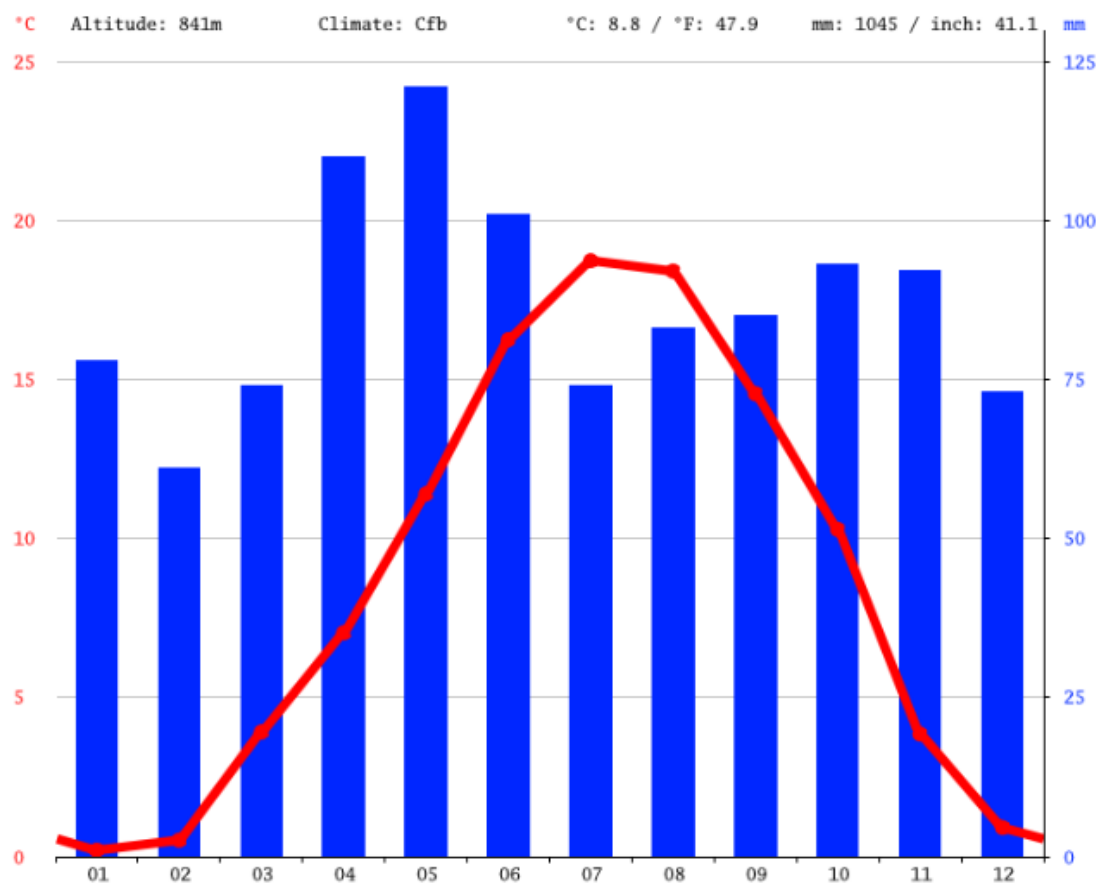

Figura 8: Climograma del Pont de Suert del període 1991-2021.

Font: <https://es.climate-data.org/europe/espana/cataluna/el-pont-de-suert-125342/>

En aquest climograma podem observar que la humitat relativa més baixa de l'any és al juliol (58,51%), en canvi, la més alta és al novembre (77,16%). La quantitat més baixa de dies plujosos s'espera al febrer (9,93 dies), mentre que els dies més plujosos es mesuren al maig (16,47 dies). El clima al Pont de Suert és càlid i temperat. Trobem una gran quantitat de pluja al Pont de Suert, fins i tot al mes més sec. La classificació del clima de Köppen-Geiger és Cfb (C: mesotèrmic f: humit totes les estacions b: estius llargs i frescos). Al Pont de Suert, la temperatura mitjana anual és de 8,8 °C. El mes més sec és el febrer, amb 61 mm de pluja. La quantitat més gran de precipitació passa al maig, amb una mitjana de 121 mm.

Pel que fa a la vegetació i fauna de l'Alta Ribagorça, les diferències en l'elevació determinen canvis importants a la vegetació, formant naturalment quatre rangs o

graus principals: estatge de les rouredes, estatge del pi roig, estatge del pi negre i estatges dels prats alpins. A les zones més baixes, els boscos naturals consisteixen essencialment en roures pubescents. Aquest és un bosc altament convertit degut al seu desenvolupament i conversió a cultius i pastures. Alguns llocs s'han repoblat amb pins. A partir dels 1300 metres, els pins roigs es tornen cada cop més abundants. Per sota d'aquest nivell, el pi roig ja és freqüent, ja que s'han produït múltiples reproduccions i han estat afavorides pels humans durant molt de temps. Per damunt, sol ser un arbre dominant fins als 1600 m. Als llocs més humits i ombrívols hi ha fagedes. Des d'aquesta altura, el fred en frena el creixement i el pi negre prenen el seu lloc. Al voltant d'aquesta altitud hi sol haver boscos d'avets als llocs més frescos. Per sobre dels 2300 metres sobre el nivell del mar, només hi ha praderies alpines. El perfil de la vall de Sant Nicolau que mostra la distribució de la vegetació alpina a parts del parc nacional d'Aigüestortes i Sant Maurici.

Figura 9: Imatge del parc nacional d'Aigüestortes i Sant Maurici

Font: <https://www.catalunya.com/parc-nacional-daiguestortes-i-estany-de-sant-maurici>

Quant als recursos hídrics de la comarca, les valls de Noguera Ribagorçana i Noguera de Tor formen l'Alta Ribagorçana. La Noguera Ribagorçana travessa la comarca de nord a sud. El seu naixement i la vall més alta és a la Vall d'Aran. Transcorre per la vall de Barravés, per Vilaller i Pont de Suert. Poc abans de la capital de la comarca rep les aigües de la Noguera de Tor. L'aigua de Noguera Ribagorçana s'utilitza intensivament per a la producció d'energia hidroelèctrica: Baserca, Vilaller, Pont de Suert, etc. Hi ha dos embassaments principals: Baserca al nord de la comarca i Escales a l'exterior. L'embassament d'Escales s'estén al llarg d'uns 10 quilòmetres

des del congost del mateix número fins al peu del Pont de Suert. La Noguera de Tor discorre per la Vall del Boí. Neix en un estany al peu del Montardo i té dos afluents famosos, els rius Sant Nicolau i Sant Martí. Discorre per Caldes de Boí, entre Erill la Vall i Boí, per Barruera i Llesp. El riu Sant Nicolau discorre per la comarca d'Aigüestortes, un sector pla d'aigües lentes que forma nombrosos braços. Aquesta part de mulleres i el pantà correspon a una antiga bassa de vall d'origen glacial, que ha estat completament emplenada amb els sediments aportats pel riu. Taüll està situat a la vall del riu Sant Martí, a la seva confluència amb la Noguera de Tor a Boí. Les aigües d'aquests rius s'han utilitzat àmpliament per generar energia hidroelèctrica i s'han restaurat molts estanys per emmagatzemar més aigua. El cas més famós és el llac Cavallers, on una gran presa va tancar la vall de manera que l'antic estany va quedar completament cobert pel nou embassament.

Figura 10: Imatge del riu de la Noguera Ribagorçana

Font: <https://www.mapa.gob.es/es/desarrollo-rural>

Per últim, la disponibilitat dels recursos turístics de la comarca es caracteritzen per la concentració de la major part dels recursos i serveis turístics de la regió a la Vall de Boí, que actualment és el centre d'atracció turística de la regió. El Pont de Suert i Vilaller també juguen un paper important com a centres de visitants, encara que en menor mesura que la Vall del Boí, que és el principal motor turístic de la comarca. El Pont de Suert i Vilaller gaudeixen d'un important turisme de trànsit que es beneficia de la seva posició privilegiada a l'eix de trànsit que connecta la Vall d'Aran. Fora d'estiu i hivern, la freqüència de turistes és relativament baixa, destacant únicament l'alta

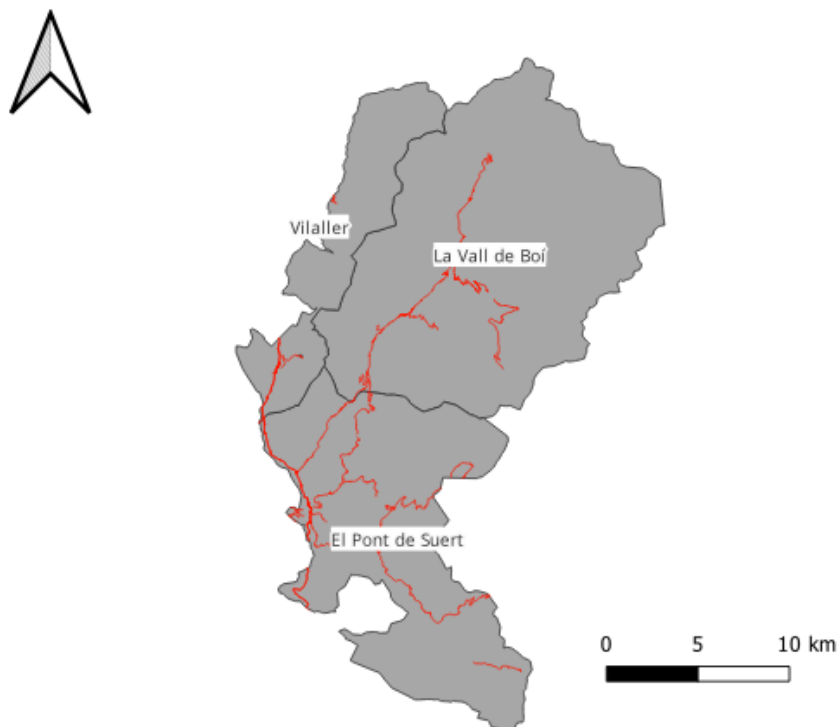
demanda durant la Setmana Santa i la demanda dels tours de primavera i estiu, que s'adaptin als grups de joves i grups a les rutes de viatge romanes. També val la pena assenyalar que la pesca és una activitat que atrau els turistes en un moment en què el turisme és menys freqüent.

4.2. Factors tècnics

L'Alta Ribagorça, tot i ser una zona de baixa densitat de població, és relativament mòbil, amb la població dispersa en petits nuclis i la concentració de serveis a la capital comarcal. Per tant, gran part del moviment intern està vinculat als serveis de comunicació existents (escoles, empreses, etc.). Les xarxes de transport públic interurbà pateixen les limitacions inherents a les zones escassament poblades: baixa densitat de servei, desplaçaments limitats per les principals xarxes viàries, accés deficient a localitats petites, etc. No obstant això, si consideres aquestes condicions, el nivell de rendiment és força correcte. Pel que fa als desplaçaments interns (línia Pont de Suert-Boí), és principalment per a les capitals de comarca en el sentit que s'utilitza més el trànsit fins al Pont de Suert al matí i el retorn a la ciutat al migdia. El consum d'autobús varia molt al llarg de l'any. Hi ha molts turistes a l'estiu i el nombre d'usuaris ha augmentat considerablement. A l'Alta Ribagorça només trobem carreteres convencionals a causa de la seva posició geogràfica. Algunes d'aquestes carreteres convencionals són les següents: N-230, N-260, L-500, LV-5212, L-501, etc.

A continuació podem observar les carreteres convencionals de l'Alta Ribagorça, ja que no té ni autovies ni autopistes dins d'ella:

MAPA DE LES CARRETERES CONVENCIONALS A L'ALTA RIBAGORÇA

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del CNIG
Autor: Sergi Centelles
07/12/2022

Figura 11: Mapa de les carreteres convencionals a l'Alta Ribagorça

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del CNIG

Quant a l'oferta recreativa i complementària de l'Alta Ribagorça, en general, la demanda de viatges en família continua sent dominant, però cada cop més l'oferta està enfocada a diferents activitats (esports d'aventura, esquí, senderisme, cultura, etc.), cosa que fa que es dirigeixi a un segment de clients diferent (gent gran, etc.). La zona ofereix moltes activitats per a nens i joves en forma de campaments i camps de treball. Destaca l'Escola de Natura de la Vall de Boí, un dels espais d'estudi de la Conselleria d'Educació de la Generalitat. Juntament amb les activitats comentades, recentment han sorgit noves activitats complementàries que diversifica les possibilitats turístiques de la comarca. Aquesta oferta s'ofereix de manera independent o mitjançant agències o empreses de serveis de viatges que ofereixen paquets opcionals. Alguns d'aquests serveis són: excursions i visites al parc nacional d'Aigüestortes, excursions temàtiques (observació de flora i fauna), rutes i visites

culturals (romanç, pobles abandonats, etc.), esports recreatius (passeigs a cavall, senderisme, etc.), esports d'aventura (escalada, barranquisme, ràfting, etc.), tallers artesanals (ceràmica, cuina), etc.

Pel que fa a l'oferta d'allotjament de la comarca, en els darrers anys, el desenvolupament dels serveis hotelers s'ha incrementat de mica en mica. Des que es va posar en funcionament l'estació d'esquí, la indústria hotelera ha fet un gran esforç per millorar les instal·lacions per complir les més altes exigències de confort. La capacitat hotelera d'aquesta zona es pot considerar suficient per atendre la demanda turística. La majoria dels hotels i pensions es troben principalment a la vall de Boí. A més, l'estació termal de Caldes de Boí té un complex hotelier important. Altres opcions d'allotjament a la zona són: càmpings, apartaments de lloguer, cases de vacances, albergs i campaments d'estiu. La distància amb Barcelona i altres centres que concentren la major part de la demanda d'habitatges dificulta els caps de setmana de segona residència. Tot i això, en els últims anys s'ha observat una tendència a l'alça en el nombre d'habitatges de vacances, especialment a la Vall de Boí, especialment a les localitats de Taüll i Boí. Aquest augment és degut a l'activitat més gran del turisme d'estiu i les estacions d'esquí.

4.3. Factors socials, polítics i econòmics

Quant als factors socials de l'Alta Ribagorça, és difícil estimar l'afluència de turistes de tot el món. Tot i això, es pot observar que en gran part es concentra a l'estiu (destaca la visita al parc nacional d'Aigüestortes) i a l'hivern (a causa de la construcció d'estacions d'esquí). Per tant, la temporada baixa correspon a la primavera i la tardor. La meitat dels casos van ser de persones que van visitar parcs nacionals a l'estiu, però aquesta proporció ara és significativament menor perquè aquests casos tendeixen a ser estacionals. La majoria dels visitants dels parcs nacionals i les estacions d'esquí procedeixen de Catalunya (preferiblement Barcelona i Lleida). Tot i això, el nombre de turistes d'altres parts de l'estat (especialment Madrid i València) i França és significatiu. En general, segueix dominant la demanda de viatges en família, però cada cop més enfocada a activitats (esports d'aventura, esquí, senderisme, cultura, etc.), termoteràpia (per a gent gran, etc.).

Pel que fa als factors polítics, s'han realitzat diversos plans estratègics i s'han establert gran quantitat de normes per a millorar la comarca. Un d'aquests plans és el pla estratègic del parc nacional d'Aigüestortes que consisteix a fer del parc nacional un factor positiu en la millora de la qualitat de vida dels veïns, protegint directament els valors naturals únics d'aquest espai emblemàtic de Catalunya, planificant serveis complementaris i la sinergia en les actuacions dels diferents agents públics a la zona. També, cal mencionar els plans estratègics per a millorar l'experiència turística a la comarca; introduint les noves tecnologies i millorar les activitats a realitzar.

Per últim, trobem que l'Alta Ribagorça és una comarca que generalment no és massa cara, tot i que trobem una Intensificació dels preus, perquè el nivell de vida s'ha enriquit. Cal comentar, que moltes de les oportunitats per a millorar la comarca, impliquen aprofitar ajudes econòmiques, com per exemple: l'existència de línies de finançament per millorar l'oferta turística i que ajudin a augmentar la qualitat turística (més despesa per càpita), aprofitar qualsevol possibilitat d'accedir a nous segments de mercat, etc. Això, faria que l'Alta Ribagorça guanyes en diversificació i augmentaria els seus recursos i productes turístics per a millorar l'activitat del turista i consegüentment, augmentaria les despeses dels turistes beneficiant així a la comarca.

5. Model de desenvolupament turístic de l'Alta Ribagorça

El turisme de l'Alta Ribagorça està caracteritzat per un turisme de Neu i Natura, ja que limita amb el nord-oest de Catalunya i tocant el Pirineu català. Trobem les característiques d'un territori d'alta muntanya: cims elevats, rius cabalosos, prats i boscos, esquí, etc. Aquest gran nombre d'activitats es poden dur a terme gràcies al clima pirinenc que hi ha. Caracteritzat per hiverns humits i estius secs.

A l'hivern, el factor climàtic abans comentat permet la realització d'activitats com l'esquí, snowboard, travessa de neu, raquetes de neu i altres. Cal comentar l'estació d'esquí "Boí Taüll" que és una de les estacions més grans de Catalunya.

En canvi, a l'estiu el clima permet activitats diferents que les d'hivern: senderisme, BTT, piragüisme, caiac, etc.

Un dels atractius principals de l'Alta Ribagorça són les seves falles. L'UNESCO, l'1 de desembre del 2015, va anunciar la candidatura de la Festa del Foc del Solstici d'estiu dels Pirineus per ser inclosa en aquesta prestigiosa llista internacional com a patrimoni cultural immaterial de la humanitat. L'Alta Ribagorça és la comarca que compta amb més pobles fallers dins del territori català.

Les falles són troncs resinosos d'uns dos metres de llargada, que es preparen uns dies abans perquè estiguin llestos el dia de la baixada. La baixada de falles s'inicia des d'un lloc elevat de la muntanya, visible des del poble, on ha plantat un passador anomenat "far" que és on s'encenen les falles abans de començar el descens.

L'Alta Ribagorça és molt estimada per la seva gran varietat de rutes de muntanya. Des del parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici fins als camins romànics, rutes a peu entre les diferents esglésies de la Vall de Boí (Patrimoni Mundial) per descobrir entre els seus paisatges, autèntiques joies del romànic català. Cal fer especial menció al parc nacional d'Aigüestortes que per a molts, és l'atractiu principal de la comarca. Aquest, està situat a l'oest d'aquest, a prop del naixement del riu Sant Nicolau fins a l'estany de la Llebre. Establert el 1955, cobreix una àrea de 14.119 hectàrees i està envoltat per 27.000 hectàrees d'àrees protegides. És l'únic parc nacional de Catalunya amb valors típics de la regió alpina, com l'abundància de llacs, pics escarpats, vegetació abundant (pi negre, avet, etc.) i fauna (marmotes, truita, perdiu blanca, àguila reials, etc.). Hi ha serveis de taxi al parc nacional, pots conduir pel parc. També hi ha una visita guiada que treu el visitant per diverses rutes del parc (Ruta de la Llúdriga, Vall de Dellui, Besiberri, Estany de Gemena, etc.).

Per últim, cal mencionar que Caldes de Boí acull un conjunt important d'aigües minerals curatives, que durant segles han estat font d'atracció per a un important nombre de termalistes que fins fa poc tenien dificultats d'accés. L'estació termal de Caldes de Boí atrau turistes, que solen tenir un alt poder adquisitiu, tot i que la varietat d'opcions d'allotjament i productes de temporada que ofereix la fan apta també per a clients de renda mitjana. Tot i que inicialment els principals clients eren persones grans, va augmentar la demanda de persones més joves. L'estació és a 10 km del parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici i compta, a més, amb un modern hotel.

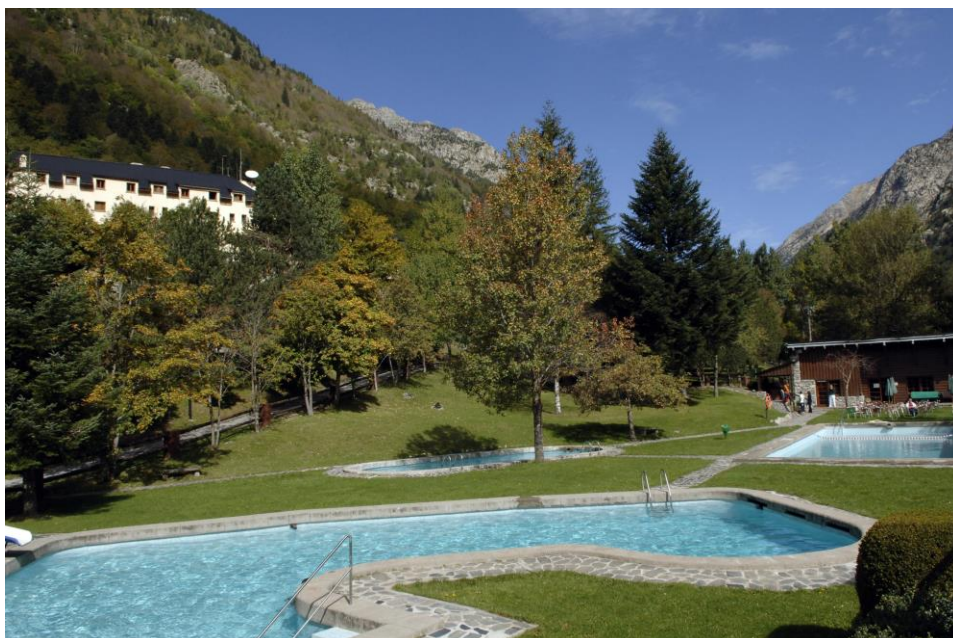

Figura 12: Imatge del balneari de Caldes de Boí (el Pont de Suert)

Font: <https://www.elpontdesuert-pirineus.com/negoci/balneario-caldes-de-boi/>